

NEVENTAK

BIOLOGISCH

INTENSIEF

GEZIN

SAMENWERKING

GROOTSCHALIG

Melkweg 2020-deelnemers bespreken de voorlopige resultaten van 2012

Cijfers 2012 beïnvloeden strategische plannen

Welke invloed hebben de financiële kengetallen van 2012 op de toekomstplannen? Over die centrale vraag bogen de deelnemers van het project Melkweg 2020 zich in een gezamenlijke bijeenkomst. De actuele liquiditeitsproblemen in de melkveehouderij blijken een andere oorzaak te hebben dan in 2009.

tekst **Florus Pellikaan**

Alhoewel het kalenderjaar 2012 nog een aantal weken duurt, bespreken de deelnemers van het project Melkweg 2020 alvast de voorlopige cijfers. Ze zijn gebaseerd op de gerealiseerde kengetallen van de eerste drie kwartalen en een prognose voor het vierde kwartaal. Maar er is niet alleen aandacht voor de financiële resultaten, ook de te volgen strategie is voer voor discussie en daarop blijken de kengetallen van het lopende jaar behoorlijk invloed te hebben. 'Het doel van dergelijke besprekingen is tweërlei', vertelt Andries-Jan de Boer. Samen met collega-accountant bij Accon avm Hendrik Veldman neemt hij de cijfers met de Melkweg 2020-deelnemers door (zie tabel 1). 'Enerzijds moet je "de goede dingen doen" als het gaat over strategische vraagstukken en bedrijfs-

structuur. En aan de andere kant moet je "de dingen goed doen" en dat laten de financiële resultaten van afgelopen jaar zien', aldus De Boer.

Spaarpotje noodzakelijk

Alhoewel de strategische vraagstukken en de resultaten van 2012 de agenda-items van de bespreking zijn, wijkt de discussie ook met regelmaat uit naar de actuele financiële situatie in de melkvee-sector. Berichten over de huidige krappe liquiditeit zijn regelmatig te lezen in de media en het probleem gaat ook de deelnemers van Melkweg 2020 niet voorbij. 'Het is op dit moment best een beetje de eindjes aan elkaar knopen. Door onze hoge intensiteit zijn we relatief ook het zwaarst getroffen door de hoge voerprijzen', vertelt Gerard Boenink. 'We heb-

ben in de afgelopen periode daarom reserves moeten aanspreken. Maar wij hebben ook varkens gehouden, dus we hebben hier wat ervaring mee. Het is moeilijk, maar niet heel erg, want het maakt je ook scherp.'

Ook Jan Teade Kooistra, die net als vorig jaar met zijn financiële resultaten in de top 25 procent staat, merkt de huidige krappe liquiditeit. 'Ook wij hebben mede door extra uitgaves een spaarpotje moeten aanspreken. Gelukkig hebben we dat, maar het geeft dus aan dat je tegenwoordig gewoon reserves moet hebben, dat kan niet anders.'

Om de marge de komende jaren te vergroten, wil Boenink focussen op de kostenposten die in het afgelopen jaar relatief het hoogst waren: voerkosten en kosten voor diergezondheid. 'We hebben de bedrijfsbegeleiding van de dierenarts op een laag pitje gezet en zijn begonnen met Drachtwacht bij CRV.'

De Achterhoekse veehouders kijken ook uit naar maart 2013 als de looptijd van de huidige renteafspraak van 5,1 procent afloopt. 'Het huidige renteverloop laat dus weer eens zien dat je als veehouder ook wat betreft rente-afspraken je risico moet spreiden, zodat je kunt profiteren van momenten dat de rente laag is', vertelt Hendrik Veldman.

Meerdere deelnemers hebben het rente-

risico in de afgelopen jaren afgedekt met een swap, maar die wordt nu veelal als een blok aan het been gezien. 'Wij hebben tot nu toe twee keer rente vastgezet, maar wij doen het niet meer. Gemiddeld genomen heeft het altijd geld gekost', stelt Jef Vanderheijden.

Voor de komende jaren heeft Boenink een nieuw bedrijfsplan opgesteld. Grondaankoop heeft daarin geen prioriteit gekregen en de dit jaar aangeboden grond, grenzend aan de huiskavel, heeft Boenink ook afgeslagen. 'Van ruim vijf hectare grond werd het karakter van ons bedrijf niet wezenlijk anders en het zou wel veel kosten met zich meebrengen. Het zou ons bedrijf bovendien tien jaar op slot zetten en grote invloed hebben op de cashflow. Een grondinvestering is op korte termijn niet rond te rekenen en van de waardevermeerdering in de toekomst kan ik nu niet eten.'

Groeiplannen in ijskast

Andries-Jan de Boer gebruikt het door Boenink aangeroerde onderwerp grond even voor een snelle inventarisatie wie er dit jaar wel in heeft geïnvesteerd. Vanderheijden heeft 1,5 hectare gekocht en Kooistra 5,8 hectare. 'Het was ook voor ons een moeilijke afweging en wij verdienen er op korte termijn ook niets aan. Maar het past in ons strategische plan omdat we op termijn intensiever zullen worden', aldus Kooistra.

De Boer en Veldman oordelen in de bespreking positief over de resultaten die Klaas en Martine Schoone afgelopen jaar hebben gerealiseerd. De opbrengsten voor omzet en aanwas zijn hoog, de voerkosten zijn ondergemiddeld en de bruto geldstroom is van goed niveau.

'Ondanks deze resultaten weet ik ook dat we op dit moment met cashflowproblemen te maken hebben', vertelt Klaas Schoone. 'In 2008 hebben we het bedrijf verplaatst en in 2009 hebben we er direct een slecht jaar overheen gehad. Inclusief forse investeringen zorgt dat voor een flinke financiering. Door die financieringslasten beginnen we aan het begin van de maand al met een flinke financiële achterstand. Aan het begin van

	Boenink	Vanderheijden	Brands	Schoone	Kooistra	gewogen gemidd.	Wilms 2017
structuur							
aantal melkkoeien	70	120	109	104	131	112	240
geleverde melk (kg)	740.000	1.150.000	856.928	950.000	1.064.432	952.272	2.866.080
percentage vet	4,24	4,26	4,09	4,50	4,09	4,20	4,25
percentage eiwit	3,42	3,39	3,41	3,50	3,59	4,50	3,46
opbrengsten melkvee							
melk	34,3	34,2	41,0	36,6	35,1	36,8	35,0
omzet en aanwas vee	-0,7	3,5	2,6	4,3	4,4	3,3	5,0
overige opbrengsten melkvee	0,0	0,9	2,7	0,8	0,0	0,9	0,0
totale opbrengsten	33,6	38,5	46,2	41,8	39,5	41,0	40,0
variabele kosten melkvee							
veevoer (excl. voorraadcorrectie)	10,3	10,4	14,9	9,8	7,8	10,6	23,1
diergezondheid	1,0	1,2	0,6	0,9	0,7	0,9	1,0
meststoffen	1,0	1,0	0,0	1,3	1,8	1,1	0,0
mestafzet	1,0	0,1	1,6	0,0	0,0	0,4	0,0
totale variabele kosten	16,7	17,5	19,7	16,2	12,7	16,7	27,2
saldo melkvee	16,9	21,0	26,5	25,6	26,8	24,3	12,8
toeslagrechten	3,0	1,7	3,0	2,7	5,9	3,4	0,2
saldo nevenactiviteiten	3,3	6,5	0,0	2,5	0,0	2,8	0,0
vaste kosten							
betaalde arbeid	0,0	0,1	0,0	0,2	1,6	0,5	2,5
werk door derden	2,8	3,7	4,7	4,6	4,5	4,2	0,2
werktuigen	5,4	3,3	3,4	3,7	2,4	3,5	3,5
quotum	2,4	9,0	4,6	3,0	1,0	4,5	0,0
totale vaste kosten	16,4	28,1	24,5	19,4	12,5	21,1	9,0
waarvan: uitgaven	9,6	18,0	16,6	16,3	10,9	15,1	5,6
waarvan: afschrijvingen	6,8	10,1	7,9	3,1	1,6	6,0	3,4
brutogeldstroom bedrijf	13,6	11,3	13,0	14,5	21,8	15,4	7,4
brutogeldstroom melkvee*	7,8	10,0	14,5	14,8	18,2	13,7	10,1
financiële baten en lasten	4,1	7,2	3,5	7,2	6,8	6,0	6,8
cashflow	9,5	4,1	9,5	7,4	16,3	9,4	0,7
privé-onttrekkingen en stortingen	3,6	2,2	3,9	4,2	2,5	3,2	0,0
reserveringscapaciteit	5,9	1,9	5,5	3,2	13,9	6,3	0,7
aflossingen	5,1	9,7	5,9	5,1	4,5	6,5	4,7
marge voor investeringen	0,8	-7,8	-0,4	-1,9	9,3	-0,3	-3,9

*In de 'bruto geldstroom melkvee' wordt de bruto geldstroom bedrijf gecorrigeerd op toeslagrechten en saldo nevenactiviteiten, betaalde arbeid, pacht en waterschap en leasen melkquotum

Tabel 1 – Selectie uit de geprognosticeerde financiële resultaten van de Melkweg 2020-deelnemers in 2012 in euro's per 100 kilo melk op basis van de fiscale boekhouding. Cijfers van Wilms voor 2017 zijn gebaseerd op een begroting.

het jaar gaf dat geen problemen, maar nu moeten we gaten dichten. Ook hebben we 30.000 kilo quotum verkocht om wat meer cashflow te creëren en om de hoeveelheid koeien, land en quotum beter op elkaar af te stemmen.' Schoone heeft samen met zijn adviseurs een taakstellende begroting opgesteld voor de komende periode. 'We hebben

altijd veel dingen buitenshuis gedaan en dat heeft zijn weerslag in de stal gehad. De komende tijd willen we onder andere de vruchtbaarheid verbeteren en weer meer werk met de eigen trekker gaan doen in plaats van de loonwerker inschakelen.' De situatie zorgt ervoor dat Schoone de groeiplannen voorlopig in de ijskast

heeft gezet. 'Voor ons is de komende jaren de beschikbare hoeveelheid voer leidend voor de hoeveelheid melk die we willen produceren. Liters produceren waarvoor we koeien, voer en quotum moeten aankopen, doen we voorlopig niet meer. Daarnaast willen we de samenwerking met akkerbouwers nog verder uitbreiden.'

Banken vragen aflossing

Andries-Jan de Boer trekt tijdens de bespreking ook alvast wat algemene conclusies over het boekjaar 2012. 'Als dit groepsgemiddelde ongeveer representatief is voor Nederland, dan ligt de bruto geldstroom ongeveer vijf tot zes cent per kilo melk onder het gemiddelde van vorig jaar. De gevolgen daarvan zie je binnen deze groep, maar ook al in andere schattingen en prognoses.'

In 2009 vielen de marges ook opeens terug. Toch is de situatie nu anders dan drie jaar terug, weet Boenink. 'Toen werden de aflossingen door de banken vrij gemakkelijk op nul gezet, terwijl ze daar nu echt niet van willen weten in verband met de economische crisis.'

Als de huidige situatie voor bestaande bedrijven moeilijk is, hoe liggen dan de kansen voor de nieuw te bouwen Koelanderij? De Boer heeft er samen met Berend Jan Wilms, die het project vertegenwoordigt nu zijn broer wethouder is geworden, aan gerekend en bediscussieerde de berekening tijdens de bijeenkomst. In tabel 1 staan de begrote financiële resultaten voor 2017, het jaar dat halverwege de realisatie valt van de beoogde plannen om duizend koeien te gaan melken. De voerkosten zijn geba-

seerd op de huidige prijzen van het Voercentrum in Leeuwarden en inclusief droge koeien en relatief veel jongvee.

'Omdat we deze voerprijzen hanteren, moeten we voor een goede doorrekening eigenlijk ook de huidige melkprijs gebruiken', vertelt De Boer. 'In een recent gezamenlijk overleg met adviseurs van banken en accountants hebben we de verwachte melkprijs voor het langjarige gemiddelde op 32,5 cent exclusief btw gezet. Maar met de huidige kostenstructuur in de melkveehouderij zal dat te weinig zijn om te overleven.'

Na een korte discussie tussen de deelnemers is de hoeveelheid melk die op één volwaardige arbeidskracht kan worden gerund, vastgesteld op twee miljoen liter melk. 'Bij deze opzet met voer vanaf het voercentrum en melken met een robot moet dat mogelijk zijn', stelt Jos Brands. 'Ons bedrijf met de huidige 110 melkkoeien kan ik op dit moment ook prima binnen de veertig uur rondzetten en dan voer ik de koeien nog zelf.'

Duur voer voordeel

Bij het verder doorrekenen van de Koelanderij blijkt de marge de eerste jaren duidelijk onder nul te blijven. 'Als je in de melkveehouderij rekening houdt met rendementen, krijg je dit soort plaatjes. Als alles netjes moet worden betaald, dus inclusief arbeid, kan melkveehouderij op dit moment niet uit', stelt Berend Jan Wilms. 'Dit maakt niet alleen het opstarten van een nieuw bedrijf moeilijk, maar ook de overname van bestaande bedrijven door een volgende generatie. Door bijvoorbeeld in de beginfase onze eigen grond in te brengen, wordt de

marge al iets beter. Ook wij willen veel samenwerken met akkerbouwers, zodat de voerkosten omlaag kunnen', vertelt Wilms. Kooistra reageert: 'De hoge voerprijzen zouden ook wel eens een voordeel kunnen zijn omdat het de melkproductie in andere werelddelen kan aftoppen.'

Wilms is op dit moment nog altijd in overleg met de gemeente Emmen om de vergunningsprocedure te starten.

Weliswaar vanuit een bestaande situatie staat er ook van alles te gebeuren op het erf van Jan Teade Kooistra. Jarenlang zorgde forse overbezetting in een oude stal voor uitstekende financiële resultaten, maar nu verrijst dan eindelijk de nieuwe ligboxenstal. 'We hebben bewust lang gewacht, omdat we niet gefaseerd wilden bouwen, maar ook niet het risico wilden lopen om door een te grote stal tegen grote liquiditeitsproblemen aan te lopen. Nu het nog maar twee jaar duurt voor het quotum verdwijnt, is de tijd rijp om de stap te zetten', vertelt Kooistra op de dag dat de vloer wordt gestort.

De huidige goede financiële resultaten hebben volgens Kooistra wel kanttekeningen nodig. 'In dit overzicht zien we niet de uren die we hiervoor maken en de overbezetting in de stal.' De huidige hoge kosten voor loonwerk en meststoffen zullen naar verwachting volgend jaar lager uitpakken. Kooistra stopt met het verbouwen van snijmais, omdat op zijn grond de opbrengsten niet opwegen tegen de kosten.

Jan Teade Kooistra kijkt uit naar de komende periode. 'De afgelopen periode was vooral hard werken, nu voelt het eindelijk weer echt als ondernemen.

Richting 2020 willen we intensiever en efficiënter worden. Dat past ook meer bij ons dan de huidige extensieve bedrijfsvoering, maar dit was een noodzakelijke tussenstap in ons bedrijfsplan.'

Drang om meer te produceren

Een bedrijf dat de stap die Kooistra nu zet al eerder heeft gemaakt, is dat van familie Vanderheijden. Ze bouwde een nieuwe stal en moet dit jaar 3,5 ton melkquotum leasen. 'Dit jaar heb ik weer even getwijfeld of leasen de juiste strategie is, maar voorlopig lijkt het daar wel op. Met de huidige leaseprijs is de marge vijf cent groter dan vorig jaar en daar hoeft je niks voor te doen', stelt Jos Vanderheijden.

Andries-Jan de Boer stelt openlijk aan de orde of ook de komende twee jaar op het laatste moment leasen de goede strategie is. 'Ik merk dat de drang om meer melk te gaan produceren, groot is in de sector. Dit jaar heeft de natuur even tegengezet, maar het pootje hangt boven het gaspedaal. Je kunt nu alvast leasen voor volgend jaar of quotum kopen.' Jos Vanderheijden ziet dat vooralsnog niet zitten. 'We hebben op dit moment de financiële ruimte niet om extra geld uit te geven voor volgend jaar. Bovendien kan het zijn dat we bij te hoge kosten in een van de komende twee jaren ook kunnen besluiten om de liters die we moeten leasen, niet te leveren. We kiezen bewust voor flexibiliteit.'

De komende jaren wil Vanderheijden vooral gebruiken om een noodzakelijke kostprijzdaling te realiseren voordat het quotumloze tijdperk zijn intrede doet. 'We willen van gemiddelde financiële resultaten naar een positie in de top 25

procent', stelt Jos Vanderheijden. 'Dat is wel een verbetering van vier cent', heeft Hendrik Veldman direct paraat. Vanderheijden: 'We willen de kosten voor diergezondheid verbeteren en de melkprijs verhogen door hogere gehalten.'

De ruwvoervoorraad is dit jaar toegenomen, omdat Vanderheijden vanuit strategisch oogpunt zo veel mogelijk land aan zich wil binden. Inmiddels hebben ook de varkens het bedrijf verlaten. De familie staat nu voor de keuze om de varkensstal te gaan gebruiken voor het jongvee, dat nu nog is uitbesteed, of om ruimte te creëren in de ligboxenstal, zodat daar een derde robot kan worden geplaatst. 'Mijn voorkeur is meer melken. Hoe groter het vlieg wiel, hoe meer kans op rendement', stelt Jos Vanderheijden. De recreatietak kan vanwege de vergunningen niet meer worden uitgebreid.

Duurzaamheid is ook strategie

Binnen de bedrijfsstructuur van Jos Brands is in het afgelopen jaar weinig schokkends gebeurd, waardoor ook de resultaten redelijk stabiel zijn. 'Ik wil vaker deze dertien cent brutogeldstroom overhouden, ofwel meer liters melk produceren', antwoordt Brands op de vraag om de cijfers te interpreteren. 'Zolang we nog verdienen aan een liter melk, kan ik de productie zo verhogen naar een miljoen liter. De kosten voor de stal hebben we toch al. Het zal vooral van de voer- en de melkprijs afhangen of we de melk produceren.'

De relatief hoge voerkosten van Brands zijn het gevolg van te weinig eigen ruwvoer, waardoor hij veel voer moet aankopen bij biologische akkerbouwers. 'Doordat er deze zomer eindelijk weer meer

aanbod was, hebben we dit jaar ook wat extra voorraad ingeslagen.'

Dat de hoge kosten voor biologisch voer Brands in de toekomst nog sterker parten gaat spelen, verwacht hij niet. 'Als akkerbouwers de voerprijs verhogen, zal ik ook de prijs voor mest moeten verhogen. We zijn aan elkaar overgeleverd. Nu betaal ik het transport en het verspreiden van de mest, wat zorgt voor hoge loonwerkkosten, maar bij stijgende voerkosten kan ik dat niet meer doen.'

Klaas Schoone reageert direct: 'Dat is de perfecte manier van samenwerken, zo hebben wij dat ook voor ogen. Hierdoor ben je minder afhankelijk van de grillen van de markt.'

Anderhalf jaar geleden was een van de plannen van Jos Brands het realiseren van een mestvergister. De subsidie Stimulering Duurzame Energieproductie is echter al twee jaar afgewezen. De kans dat er op het erf van Brands een mestvergister komt, is daardoor geminimaliseerd, maar hoop op de productie van biogas is nog niet vervlogen. 'Wij moeten toch investeren in mestopslag en overwegen op dit moment een soort navergister voor alleen mest. Die investering is weinig groter dan een normale mestsilo en kan in de toekomst mogelijk toch dienen om biogas te produceren', vertelt Brands. 'Iedereen begint altijd meteen te kijken of dit financieel uit kan, maar duurzaamheid is ook belangrijk. We hebben met elkaar namelijk nog wel een opdracht te voldoen om terug te gaan in de productie van broeikasgassen. Ook dat is strategie voor de lange termijn.'

➡ Volg de zes veehouders op melkweg2020.nl